

◆ 26 avqust - beynəlxalq Azərbaycan muğamı və musiqisi günüdür

Azərbaycanın bəşəriləşmiş muğamı

■ 26 avqust – *Beynəlxalq Azərbaycan Muğamı Günü* və *İpək Yolu üzərində yerləşən ölkələrin musiqisi günü* elan olunmuşdur. *Qərar Kanadadan Nیاqara şəhərinin meriyası və ənənəvi olaraq hər il keçirilən Beynəlxalq Nیاqara musiqi festivalının rəhbərliyi tərəfindən qəbul olunmuşdur.*

Azərbaycan muğamına, eləcə də musiqisinə bu dərəcədə doğmağın, yaxınlığın siri nodudur görürəm? Sərhəd tanımayan, bir-birindən fərqli musiqilərin geniş yayıldığı çağdaş dünyamızda musiqimizin bu qədər populyarlığı qazanması heç də tövəcəli deyil. Ən azı ona görə ki, biz sadəcə olaraq musiqini təkcə səsini içində dinləyiciyə təqdim etmirik, həm də onu "danışdırırıq". Belkə də bu, çoxlarındakı tövəcəli doğuracaq. Amma inanırı ki, bizim musiqimiz dinindən, irqindən, milliyətindən asılı olmayacaq, hər bir dinləyici ilə onun öz dilində danışacaq.

Azərbaycan xalqının qədim irsi olan muğam çoxdan geniş kütlələrini ümməti məni sərvətinə çevirmişdir. Bəşəriyyətin ifahı və mənavi irsinin bənzərsiz xəzirlərindən olan muğam ötür əsirin əvvəllərindən başlayaraq dünya mədəniyyəti məkanına daxil olmağa başlamışdır. 1971-ci ildə YUNESKO 50 albonadan ibarət olan "Dünya ənənəvi musiqisinin antologiyası" kolleksiyasına "Şorqin musiqi antologiyası" seriyasında çıxan "Azərbaycan musiqisi" plastin-kasını da daxil etmişdir. 1975-ci ildə Azərbaycan muğamları ye-

no də YUNESKO tərəfindən "Musiqi mənbələri" seriyasında buraxılmışdır. Azərbaycan muğamı Andrey Tarkovskinin bütün dünya ekranlarını dolayan "Stalker" filmində də səslənmişdir.

Bütün bunlar azmış kimi muğamlarımız təkcə Yer kürəsi səhifələrini deyil, həm də göy cisimlərini özünə cəlb etmişdir. ABŞ Milli Kosmik Agentliyi (NASA) Azərbaycanın milli sərəvəti olan muğam musiqi nümunəsini 1977-ci ildə peykə kosmosa göndərmişdir.

Muğam Şorqin ən qədim musiqi janrlarından biri olduğu üçün dünya musiqişünaslarının, sənətsevərlərinin daim diqqətində cəlb etmişdir. Qədim və orta əsr Şorq musiqi mədəniyyətinin, folklorunun öyrənilməsində bu janr əsas amillərdən biri kimi tədqiqatçılara təhvil obyektinə çevrilmişdir.

Azərbaycanın müstəqilliyi dövründə milli muğam ifaçılığı yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoymuşdur. Yüzlilliklərə citələnən, zaman-zaman üslub, obraz, məzmun, ifaçılıq mahiyyəti zənginləşən Azərbaycan muğamının müasir tarixində Heydər Əliyev Fondunun prezidenti,

YUNESKO-nun və İSESKO-nun xəşməməli səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban xanım Əliyevanın rəhbərliyi ilə hoyata keçirilən çoxşaxəli silsilə tədbirlər mütləssən rol oynayır. Bu fəaliyyətin notecisidir ki, son illər muğam ifaçılığı ən müxtəlif aspektlərdən hərətərəfli dostək alaraq, sözün əsl mənasında, intibah dövrünü yaşayır. YUNESKO-nun qərarı ilə dünya mədəniyyətinin qeyri-maddi irsinin bəşəri əhəmiyyətə malik sərəvətləri sırasına daxil edilmiş muğamın tokco xalqımızın deyil, bütün bəşəriyyətin misilsiz mədəni sərəvətinin ayrılmaz hissəsi kimi qiymətləndirilməsinə bariz nümunədir.

Həm Heydər Əliyev Fondu, həm də Azərbaycan Mədəniyyət Fondu bu sahəyə öz layiqli töhfələrini vermislər. Son illər ölkəmizdə bir sıra irimiqyaslı layihələr hoyata keçirilmiş, muğam müsəbiqləri təşkil olunmuş, "Qarabağ xanəndələri" albomu buraxılmış, "Muğam" jurnalı, "Muğam ensiklopediyası" nəşr edilmişdir. Muğama dair müasir texnologiyalar əsasında və 8 diskdən ibarət "Azərbaycan muğamı" multimedia toplusu ilk təvəssiti kimi hazırlanmışdır.

Azərbaycan muğamına yeni bir hoyat bəxş edən Mehriban xanım Əliyevə bu bənzərsiz sənət inciləri ilə bağılı fikirlərini belə dilə getmiş: "Biz azərbaycanlılar hamımız, haqlı olaraq, öz doğma muğamlarımızla fəxr

edirik. Hər bir azərbaycanlı üçün muğam xüsusi əhəmiyyətə düşür. Qərbə Şorq arasında, Böyük İpək Yolu üstündə yerləşən Azərbaycan sivilizasiyalarının qovuşduğu bir məkanda orslar belə öz mədəniyyətini formalaşdırırmışdır. Bəzi dövrlərdə biz müxtəlif imperiyaların daxilində yaşasaq da, dinimiz, milli dəyərlərimiz, dilimiz, mədəniyyətimiz bizi bir xalq kimi, millət kimi qoruyub saxlamışdır.

Azərbaycanın zəngin mədəniyyətinin və tarixinin ən gözəl incilərindən biri olan muğam, muğam sənəti bizim milli sərəvətimizdir. Muğam Azərbaycan xalqına xas olan ən gözəl xüsusiyyətlərin daşıyıcısıdır. Torpağı, köklərə bağılılıq, vətənpərvərlik, milli ləyqət hissi, qonaqpərvərlik, xeyirxahlıq, mərhəmət, emosional zənginlik - bütün bu hissələr muğam fəlsəfinin əsasındır. Oduq ki, deşən, muğam gözəlliyi və məhəbbətin rəmzidir - səhv etməməz.

Bizim sərhəd tanımayan milli musiqimiz həm də dünyanı özünə cəlb edər bilər. Artıq üçüncü dəfədir ki, ənənəvi olaraq hər ilin avqust ayında Azərbaycanın ən gözəl ayələrindən birində - Qəbələdə Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə Beynəlxalq musiqi festivalı keçirilir. Qəbələ Beynəlxalq musiqi festivalı statusunu almış bu incəsənət bayramına dünyanın ən tanınmış musiqiçiləri gəlir.

Bu mühtəşəm tədbir çərçivəsində pianoqların müsəbiqləsi, musiqinin müxtəlif janrlarına aid konsertlər, ustad dərsləri keçirilir. Azərbaycan mədəniyyətinin təbliğini yəmələn bu festival həm də ölkəmizin musiqi ononələrindən dünyada təndiləsinə xidmət edər.

Bu gün Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə Azərbaycan bir-birindən maraqlı beynəlxalq musiqi festivalları təşkil edilir. Bu sayıya Yəzeyir Hacıbəyli, Qara Qarayev, Mstislav Rostropoviçin adını daşıyan musiqi festivalları daxil etmək olar. Hər bir belə hadisə, hər bir belə musiqi festivalı böyük bir bayrama çevrilir. Dünya musiqişünərinin diqqətini cəlb edən ən maraqlı məqamlardan biri Azərbaycanda keçirilən müxtəlif təyinatlı bütün beynəlxalq əhəmiyyətli musiqi tədbirlərinin hər birində muğam elementlərinin olmasdır. Bir sözlə, bizim muğamımız bu gün bütün dünyanı fəth etmək, dilindən, dinindən, irqindən, milliyətindən asılı olmayaraq, hər kəsin qəlbini, ruhunu oxşamaq iqtidarındadır.

Inanırı ki, bu gün dünyanı dolayan, çoxşaxəli dinləyici sevgisi qazanan, hamını öz dilində danışdırmağı bacaran muğamımızın zəngülesi təzklə doğma, dədə-baba torpaqlarımız olan Qarabağda səslənəcəkdir. O, gün uzaqda deyil və mütləq gələcək.

*Abdulla SUVAR,
AzorTAC-ın müxbiri*